

alle verplichtingen die normaal op een werkgever rusten: aangifte doen en de werkgeversbijdragen betalen. Zo werd het dus een centenkwestie. De occasionele organisator van evenementen laat de administratieve rompslomp (en de betalingen) liever aan zich voorbijgaan, en de theatergezelschappen, dansgroepen en muziekensembles schuiven vanuit hun situatie de zwarte piet ook liever door: van de organisator naar het gezelschap, van het gezelschap weer naar de organisator. Iedereen betaalt de werkgeversbijdragen. Iedereen tevreden, behalve de socialezekerheidsinstanties en de schouwspelartiesten: wie officieel niet gewerkt heeft, kan onvoldoende arbeidsdagen bewijzen voor de werkloosheid en heeft het zeer moeilijk om aan de uitkeringen te geraken waar hij recht op zou kunnen hebben.

In dit verband formuleerde S. Gysen in 1985 een zorgwekkende opmerking: 'Waarom is de rsz zo laks?' vraagt hij zich af.⁴ Is het omdat cultuur anders te duur wordt? Als dat klopt, betekent het dat de overheid niet bereid is om voldoende geld uit te geven aan de culturele sector, om ervoor te zorgen dat schouwspelartiesten hun beroep op een leefbare manier kunnen oefenen. Door al dat zwartwerk blijven de prijzen kunstmatig laag en dat zou de overheid goed uitkomen. Slachtoffer: de schouwspelartiest. Om te onthouden bij de behandeling van de 'politieke onwil', verderop in dit artikel.

c) Daarnaast oordeelden vele schouwspelartiesten aanvankelijk – niet helemaal onterecht, zoals zal blijken – dat artikel 3, 2° niet van toepassing was op hen.

De reden daarvoor is grondwettelijk. De koning mag namelijk niet op eigen houtje wetten maken, uitbreiden of op een algemeen bindende wijze interpreteren, die bevoegdheid komt alleen toe aan de wetgevende macht. Als hij van de wetgevende macht de toestemming krijgt om de toepassing van een wet uit te breiden of te verruimen, moet hij binnen de grenzen blijven van de voorwaarden die gesteld worden in die wet. In artikel 2, §1, 1 van de wet van 27 juni 1969 staat dat de koning de toepassing van de wet mag verruimen. Maar er staat ook voor wie hij dat mag doen, met name voor twee categorieën van mensen: zij die zonder arbeidsovereenkomst 'tegen loon prestaties verrichten onder gezag van iemand anders' en zij die 'arbeid verrichten in gelijkaardige omstandigheden als een arbeidsovereenkomst'. Die categorieën – zouden – moeten gelezen worden als voorwaarden. Dat wil zeggen: men moet eerst nagaan of iemand onder één van deze twee bepalingen valt, en daarna of hij onder de voorwaarden van artikel 3, 2° van het KB valt. Al-

thans, dat was de mening van sommige schouwspelartiesten en van sommige Arbeidshoven. Het Hof van Cassatie was het niet met deze zienswijze eens. Het oordeelde dat alleen de voorwaarden in artikel 3, 2° van het KB belang hadden. Die voorwaarden zijn: 1. schouwspelartiest zijn en 2. loon ontvangen. Als deze twee voorwaarden vervuld zijn, beweerde het Hof van Cassatie, dan zijn de voorwaarden van de wet ook vervuld. Het Hof van Cassatie las de voorwaarden met andere woorden in de tegenovergestelde richting, zonder die optie echt afdoende te motiveren.

Een fictief voorbeeld om de fout in de redenering van Cassatie te duiden. Stel dat een wet de doodstraf invoert voor bepaalde categorieën van misdadigers die veroordeeld zijn voor moord – zeg militairen – en dat de koning de toepassing van de wet mag uitbreiden. Stel dat de koning van die gelegenheid gebruik maakt om te oordelen dat ook journalisten die een moord op hun geweten hebben, terechtgesteld moeten worden. Hij schrijft dus: 'de wet wordt uitgebreid tot journalisten'. Cassatie zou dan beweren: wie journalist is, wordt terechtgesteld, zonder dat het rekening houdt met de moord waarvan in de wet sprake is. Het voorbeeld is vanzelfsprekend nonsens, maar de eigenaardige omgekeerde redenering van Cassatie is wel net dezelfde als in het geval van artikel 3, 2°.

Deze absolute lezing werd in de loop van de jaren '80 de 'vaste rechtspraak' van het Hof van Cassatie. Het gevolg was, dat praktisch iedere schouwspelartiest voor de sociale zekerheid als werknemer werd beschouwd. Incipit het probleem van de pseudo-werkgever, en van het 'zwartepieten', want nu was er werkelijk geen ontsnappen meer aan. En om de zaken nog een beetje te bemoeilijken, stond de rsvz, de socialezekerheidskas voor zelfstandigen, nog tot 1987 (!) inschrijvingen van schouwspelartiesten toe, dus tot tien jaar nadat Cassatie al voor de eerste keer had besloten dat zulks eigenlijk niet meer kon. Gevolg: een fikse relatie tussen de rsz en de rsvz, met als slachtoffer: de schouwspelartiest, wiens hoofd duizelde.

Sommige auteurs menen dat Cassatie in deze materie niet zo verschrikkelijk zwaar heeft geblunderd en dat het hoe dan ook 'een kwestie van twintig jaar geleden' is. Zij hebben daarin zowel gelijk als ongelijk. Ten eerste is de blunder van Cassatie inderdaad beredeneerd. Het is immers verschrikkelijk moeilijk om criteria op te stellen voor de twee categorieën in de wet, zoals blijkt uit de gewraakte rechtspraak van de Arbeidshoven. Men dient voor ogen te houden dat de schouwspelartiest dus effectief als zelfstandige moet werken, maar dat hij desondanks ofwel 'onder gezag en te-

gen loon' moet werken, ofwel 'in gelijkaardige omstandigheden als een arbeidscontract'. Die twee voorwaarden zijn eigenlijk onverenigbaar met het concept 'zelfstandige', iets wat men kan merken in de vernietigde rechtspraak van de Arbeidshoven. Die proberen om criteria vast te leggen, maar echt doorzichtig en onproblematisch zijn hun criteria niet. Indien Cassatie dus streng de hand zou houden aan deze voorwaarden, zou ongeveer elke schouwspelartiest argumenten kunnen aanhalen om te bestrijden dat hij in deze categorieën thuis hoort, en concluderen dat het KB dus niet op hem van toepassing is. Daardoor, zou de bedoeling van het KB uitgehold worden. Het was met andere woorden handiger om het artikel fout te lezen. Dat neemt niet weg dat er een fout gemaakt is.

Ten tweede is de materie inderdaad deels achterhaald, omdat het Hof van Cassatie nu eenmaal het laatste woord heeft, en ten slotte door enkele decreten die de federale regeling voor sommige schouwspelartiesten 'ingehaald' hebben.

2. Huidige positie

Het lijkt er dus op dat er twee mogelijke posities zijn voor artiesten. Een eerste is die waarin een 'schouwspelartiest' een arbeidscontract op zak heeft. In dat geval valt hij onder de sociale zekerheid voor werknemers. Een tweede is die waarin de schouwspelartiest géén arbeidscontract heeft afgesloten. Dan valt hij onder de uitbreidingsregeling van art. 3, 2° KB 28 nov. 1969. Tot hiertoe lijkt alles dus nog redelijk eenvoudig: ofwel arbeidscontract, waar weinig organisatoren happig op zijn, ofwel uitzonderingsregel, die in de praktijk al te graag 'ontweken' wordt.

Tot nu toe hebben we echter alleen de socialezekerheidsregeling behandeld, wat een federale materie is. Een Belgisch probleem duikt nu op. Voor de socialezekerheidspositie van de schouwspelartiesten is de Belgische, federale overheid bevoegd, voor 'culturele aangelegenheden' (onder meer de subsidiëring) de Gemeenschappen. Op 14 januari 1993 vaardigt de Vlaamse Gemeenschap een decreet uit, waarin zij de subsidies regelt voor de werking van organisaties voor podiumkunsten.⁵ In dat decreet blijkt dat de Vlaamse Raad een andere definitie van podiumkunsten hanteert dan de federale overheid.

De federale overheid heeft het in zijn KB van 1969 over 'de schouwspelartiest', en probeert daarmee een zo ruim mogelijke groep van artiesten te beslaan: ongeveer iedereen die tegen betaling op een podium klimt, valt onder de categorie 'schouwspelartiest' – ook stripteaseuses. De Vlaamse Raad heeft het over *podium*